



Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 27. фебруар 2015. године

Предмет бр. 261/09

Марија ЛАЗИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 27. фебруара 2015. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

г. Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир горепоменућу жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена ненаведеног датума и уписана је 30. априла 2009. године.

2. Дана 23. децембра 2009. године, Комисија је од жалиоца затражила додатне информације. Дана 29. децембра 2011. године, Комисија је поновила свој захтев. Од жалиоца није добијен никакав одговор.
3. Дана 26. марта 2012. године, жалба је прослеђена Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹, како би се добиле примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета.
4. Дана 30. априла 2012. године, СПГС је доставио УНМИК-ов одговор.
5. Дана 9. јуна 2012. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
6. Дана 13. јуна 2012. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, као и копије истражних списа који се односе на предмет.
7. Дана 24. јуна 2014. године, СПГС је доставио УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, заједно са копијама доступних истражних докумената.
8. Дана 4. фебруара 2015. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се достављање списа у вези са предметом може сматрати коначним. Дана 6. фебруара 2015. године, УНМИК је доставио свој одговор.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

9. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова током сукоба и након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998 – јун 1999) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002–2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007. године; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис (2010)“, подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhcr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

10. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.
11. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
12. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
13. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
14. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998–2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница

нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од октобра 2012. године 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).

15. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју Косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
16. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
17. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 341 домаћег судије и тужиоца и 24 међународних. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.
18. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Дана 5. новембра 2001. године, УНМИК је потписао Заједнички документ УНМИК-а и СРЈ у коме се, између осталог, понавља његова обавеза решавања судбине несталих лица из свих заједница и признаје се да је програм ексхумације и идентификације само део активности везаних за нестала лица. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган

који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.

19. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
20. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у, као и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за отмицу и нестанак г. Веселина Лазића

21. Жалилац је супруга г. Веселина Лазића.
22. Жалилац наводи да је г. Лазић отет на улици у селу Горње Неродимље, у општини Урошевац, 19. августа 1998. године³. Од тада се не зна где се он налази.
23. Жалилац наводи да је отмица пријављена МКЦК-у, Црвеном крсту Југославије, канцеларији УНХЦР-а у Приштини и одељењу Министарства унутрашњих послова Србије (МУП) у Урошевцу. У потврди коју је издало исто одељење МУП-а, 20. септембра 2000. године, коју је приложио жалилац, наводи се да су припадници ОВК отели г. Лазића 19. августа 1998. године на локацији под називом „Састав реке“ у близини села Језерце, у општини Урошевац. Жалилац такође наводи да је случај пријављен Међународном јавном тужиоцу у Приштини, али не наводи конкретне детаље.
24. Дана 23. јула 1998. године, МКЦК је отворио захтев за проналажење г. Веселина Лазића, у којем се као датум нестанка наводи 19. јул 1998. године; овај захтев за

³ У базама података МКЦК-а, МКНЛ-а и КНЛСМ-а као датум његовог нестанка наводи се 19. јул 1998. године.

проналажење је и даље отворен⁴. Његово име се такође налази на списку несталих лица у погледу којих је МКЦК прикупио анте-мортем податке на територији уже Србије у периоду између 1. јула и 20. септембра 2001. године, који је МКЦК проследио УНМИК-у 12. октобра 2001. године, као и у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ⁵. У релевантним пољима ставке посвећене њему у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁶, стоји следеће: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „Није пронађен подударни ДНК“. У свим трима електронским базама података наводи се 19. јул 1998. године као евидентирани датум његовог нестанка.

С. Истрага

а) Достављање релевантних списа

25. У овом предмету, Комисија је од УНМИК-а примила електронске копије истражних докумената који су се претходно налазили код ЈИРЗ-а полиције УНМИК-а и КНЛСМ-а. Када је Комисији доставио спис, 24. јуна 2014. године, СПГС је обавестио Комисију да можда постоји још информација у вези са овим предметом, које се не налазе у достављеним документима. Међутим, 6. фебруара 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да нису прибављена додатна релевантна документа.

26. Што се тиче објављивања информација садржаних у списима, Комисија подсећа да их је УНМИК ставио на располагање под обавезом поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

б) КНЛСМ-ов спис

27. КНЛСМ-ов спис садржи МКЦК-ов недатиран образац за идентификацију жртве у погледу г. Веселина Лазића, који је попунио МКЦК (на српском), очигледно између 1. јула и 20. септембра 2001; образац садржи унакрсну референцу на предмет бр. 2000-001390. Поред тога што су у њему забележени лични подаци и анте-мортем опис г. Веселина Лазића, у њему се такође налазе име и пуни подаци за контакт његове супруге, жалиоца, и његовог сина, М. Ј, у ужој Србији. У пољу „Околности отмице“ наводи се: „Отишао је да се прошета са супругом и дететом у близини места под називом 'Састав реке', одвојио се од њих како би се прошетао сâм након чега су Албанци (ОВК) извршили напад“. Уз образац је приложена његова фотографија.

28. Уз образац се налази још један, готово идентичан, МКЦК-ов образац за

⁴ База података МКЦК-а у електронском облику доступна је на адреси: <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> (прегледано 25. фебруара 2015).

⁵ Електронска база података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија јој је приступила у вези с овим предметом 25. фебруара 2015. године.

⁶ Електронска база података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.icmp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 25. фебруара 2015).

идентификацију жртве у вези са г. Веселином Лазићем. За разлику од горепоменутог обрасца, он садржи име и пуне податке за контакт његове сестре, В. Л, у ужој Србији. У овом је обрасцу поље „Околности отмице“ празно.

29. Спис даље садржи још један образац за идентификацију жртве, који је испуњен на енглеском језику и који је датиран на 21. јануар 2005. године, са референцом на исти предмет. Он садржи име и пуне податке за контакт његове сестре, В. Л, у ужој Србији. У пољу „Разлози због којих се претпоставља да је НЛ жртва“ наводи се: „[Г. Веселин Лазић] и његов рођак [Д. Л.] отишли су аутомобилом у лов. [Г. Лазића] су ухватила непозната лица, али је његов рођак побегао. Више информација у спису“. Име села у којем је г. Веселин Лазић наводно отет написано је као „Некодим“.

с) Истражни списи полиције УНМИК-а

30. Наредни документ је ЈНЛ-ов Извештај о наставку случаја по предмету бр. 2000-001390, у вези са г. Веселином Лазићем. Он садржи четири ставке, од којих се у првој, која је датирана на 19. октобар 2000. године, наводи: „Извршен унос података“, док преостале три, од марта и августа 2002. године, указују на додатне уносе у базу података.
31. Штампани извод из ЈНЛ-ове базе података, датиран на 26. новембар 2004. године, садржи кратке податке о предмету г. Веселина Лазића. Садржи исте појединости о његовој отмици, да је отет док је био у лову са рођаком, како је већ наведено у § 29 изнад.
32. У спису се даље налази „Образац о несталом лицу“ на једној страни, који је ручно попуњен и који садржи главне идентификационе податке о г. Веселину Лазићу. У њему се наводи да је инцидент пријављен МКЦК-у 1998. године. Исте информације поновљене су у Додатку о несталим лицима, са референцом на предмет бр. 2000-01390.
33. У још једном извештају о случају по овом предмету кратко је споменута изјава коју је С. М. дао ЈНЛ-у, очигледно 13. октобра 2000. године; у спису не постоји званичан запис ове изјаве. У изјави се наводи (задржан првобитни текст):

„[С.М.] је изјавио да су [г. Веселин Лазић] и рођак [Д. Л.] [адреса у Србији, без броја телефона] аутомобилом отишли у лов [г. Веселина Лазића] су ухватила Непозната лица али је рођак побегао. Касније је жалил. Гледала документарац о рату на Ксову на Т.В.-у и тамо на тв-у био је мушкарац који ради у селу Језерце и Жалил. Мисли да је то можда [г. Веселин Лазић] лице мушкараца очигледно није видљиво али према грађи и изгледу особе на тв-у чини се да је то [г. Веселин Лазић] остали чланови породице имају другачије мишљење о идентитету мушкараца на тв-у. Ниједно друго лице из села није познато жал. Жал. Има касету тв програма. Село Језерце је албанско“.

34. Спис такође садржи другу и трећу страницу документа за који се чини да је ЈНЛ-ов извештај о анте-мортем истрази по предмету бр. 1183/ИНВ/04, у вези са отмицом г.

Веселина Лазића. Извештај је датиран на 2. фебруар 2005. године.

35. У овом извештају, у пољу „Природа информација“ наводи се: „ЛАЗИЋ Веселин је нестало 1. јуна 1998. године. Овај случај је пријављен МКЦК-у у БЕОГРАДУ под бројем YUK050016-01, а ЈНЛ-ов спис је отворен 19. октобра 2000. године“. У пољу „Позадина случаја“ стоји: „ЛАЗИЋ Веселин је нестало 1. јуна 1998. године. У пољу „Даља истрага“ стоји: „Не постоје информације о сведоку, само извештај о наставку случаја“, а у пољу „Испитани сведоци“ стоји „Ниједан“. У пољу извештаја „Изјава сведока“ стоји: „У извештају се наводи да су НЛ [означава нестало лице] и његов рођак [Д. Л.] отишли аутомобилом у лов. Непозната лица су ухватила нл, рођак је успео да побегне. Даља судбина НЛ није позната.“ У закључку овог извештаја истражитељ наводи: „Након истрага, у овом тренутку није могуће пронаћи непристрасног сведока око места догађаја. Нема информација које указују на могућу локацију НЛ. Овај предмет треба да остане отворен и на чекању у оквиру ЈРЗ-а“. Статус предмета је „неактиван“.
36. Још један штампани извод из ЈНЛ-ове базе података, датиран на 2. фебруар 2005. године, са унакрсном референцом на предмете бр. 1183/ИНВ/04 и 2000-001390, представља кратке информације у вези са нестанком г. Веселина Лазића. У пољу „Сажетак захтева“ стоји: „нису могле бити прикупљене нове информације“; поље „Напомене о истрази“ је празно, при чему се у пољу „Резултати“ наводи „На чекању“.
37. Спис даље садржи превод кривичне пријаве коју је жалилац поднела Међународном тужиоцу ОЈТ-а у Приштини; при дну се наводи: „Предмет бр. Х818. Сачињен 8. децембра 2005. године у 22.22 ч“. Ова пријава је уперена против непознатих наоружаних припадника ОВК који су 19. јула 1998. године отели њеног супруга. У пријави се наводи:

„Критичног дана [г. Веселин Лазић] је изашао у поподневну шетњу и код места под називом Састав Реке, у подручју села Језерце, њега је у непознатом правцу одвела наоружана униформисана група припадника ОВК и он је нестало без трага. Чланови породице немају сазнања о томе куда је одведен ни да ли је и даље жив, иако су ступили у контакт са свим међународним институцијама на Косову и другим институцијама међународног и националног карактера. ...

Оштећеној страни је у потпуности било онемогућено... да прими информације о судбини киднапованог лица, то јест њеног супруга. Упркос пријавама које су поднете свим надлежним органима на Косову, не постоје информације о томе да ли су предузете било какве мере да се [он] пронађе, као ни о починиоцима кривичног дела. Ове информације су преко званичних канала доступне само органу који је надлежан за тужилаштво... где је могуће да се изврши реконструкција начина извршења терористичког акта и да се идентификују починиоци и њихови команданти. Такође, преко званичног канала могуће је добити информације... саслушањем команданата који су

командовали војним јединицама у време када је почињено ово кривично дело“.

38. Последњи документ у спису је штампани извод из ЈИРЗ-ове базе података, датиран на 19. октобар 2007. године, у вези са предметом бр. 2005-00093 о отмици г. Веселина Лазића. Као датум кривичног дела евидентиран је 19. јул 1999. године; у пољу „Датум уписа“ наводи се 13. август 2005. године. У пољу „Сажетак“ стоји: „Референца на српску тужбу и на предмет ОП-а бр. Х818. Жртва је изашла у поподневну шетњу и код места под називом Састав Реке, у подручју села Језерце, њу је у непознатом правцу одвела наоружана униформисана група припадника ОВК и жртва је нестала без трага. Пријава је поднета КФОР-у и МКЦК-у“. У овом обрасцу се као подносилац пријаве наводи жалилац.

III. ЖАЛБА

39. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи отмицу и нестанак њеног супруга. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног проширења члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).
40. Она се такође жали на душевну бол и патњу наводно проузроковане њој и њеној породици овом ситуацијом. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац ослања на члан 3 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

41. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
42. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног проширења) ЕКЉП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне

организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.

43. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и другог окрутног, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.
44. Комисија такође напомиње да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више није спроводио извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
45. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 31). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
46. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за

људска права (ЕСЈП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009. године, §§ 147–149; ЕСЈП, *Кипар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001. године, § 136, ЕКЈП 2001-IV).

2. Поднесци страна

47. Жалилац се жали, у суштини, на повреде права које се односе на изостанак адекватне кривичне истраге у вези са отмицом и нестанком њеног супруга. Жалилац такође наводи да није била обавештена о томе да ли је истрага уопште спроведена и какав је био њен исход.
48. СПГС прихвата да се отмица г. Веселина Лазића одиграла под околностима опасним по живот, али напомиње да је Косово у то време било под ефективном контролом југословенских власти, при чему је УНМИК успостављен више од десет месеци касније. Стога се изостанак напредовања истраге отмице г. Веселина Лазића у том периоду треба приписати југословенским властима.
49. СПГС даље подсећа да је „од маја 1998. године до распоређивања УНМИК-а и КФОР-а јуна 1999. године, безбедносна ситуација на Косову била изузетно напета и ниво насиља је био висок на целом Косову, због оружаног сукоба који је тада трајао. Непосредно након успостављања УНМИК-а јуна 1999. године, безбедносна ситуација на Косову након сукоба остала је напета. КФОР је још увек радио на развоју снаге довољне за одржавање јавне безбедности и реда и мира, и догодио се одређени број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби, укључујући отмице и убиства“.
50. СПГС, међутим, прихвата да је одговорност УНМИК-а да спроведе истрагу предмета г. Веселина Лазића сходно процедуралном аспекту члана 2 ЕКЈП започела 11. јуна 1999. године. Према речима СПГС-а, „главна сврха такве истраге је обезбеђивање ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, како је дефинисано Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 од 25. јула 1999. о овлашћењима привремене управе на Косову и касније измењеном и допуњеном Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. о закону који се примењује на Косову“.
51. СПГС сматра да је таква обавеза двострука и да подразумева: „(i) обавезу утврђивања судбине и/или локације несталога лица путем истраге; и (ii) обавезу спровођења истраге којом се може утврдити да ли је до смрти дошло незаконитим путем и која може довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталога лица“.
52. СПГС даље примећује да се, при одлучивању о пријавама сходно процедуралном делу члана 2 мора обратити пажња на то да се на УНМИК не ставља немогућ или несразмеран терет. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса“.

53. Према мишљењу СПГС-а, у периоду од 1999. до 2008. године, УНМИК се суочио са ситуацијом сличном оној у Босни и Херцеговини од 1995. до 2005. године. Многи људи за које се није знало где се налазе отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње или су њихови посмртни остаци пренети и сахрањени ван Косова, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
54. У јуну 2002. године УНМИК је успоставио КНЈСМ са мандатом да утврђује судбину несталих лица. Међутим, његов рад је био суочен са многим изазовима на почетку операција због рада који су претходно углавном обављали актери независни од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини.
55. СПГС наставља с тим у вези: „Чак много озбиљнији од недостатка форензичких стандарда био је недостатак пажње поклоњене хуманитарном распореду идентификације тела и враћања посмртних остатака [...]. У усредсређеном напору да покажу да су злочини били систематски и широко распрострањени, МКТЈ и његови волонтерски тимови извршили су обдукције што већег броја тела, при чему је идентификација вршена у недовољној мери или уопште није извршена. У свом извештају, МКТЈ наводи да је 1999. и 2000. године извршена ексхумација 4019 тела, а мање од половине тог броја је идентификовано; нека неидентификована тела која су ексхумирали волонтерски тимови 1999. године поново су сахрањена на местима која су још увек непозната КНЈСМ-у“. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ полиције УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „*ex-officio*, без икакве шире стратегије у погледу оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација.
56. СПГС тврди да је проналажење и идентификовање несталих лица у горе описаном контексту веома тежак и дуготрајан задатак. Он даље тврди да број несталих лица чије је остатке пронашао и идентификовао КНЈСМ „сведочи о његовом напорном раду између 2002. и 2008. године“ и да је „у гробницама пронађено још тела и у току су

идентификације и повраћаји посмртних остатака члановима породица, често на основу информација садржаних у списима УНМИК-а/КНЛСМ-а“. СПГС даље напомиње да је стога „очигледно да је поступак оснивања система који може ефикасно да решава нестанке и друга озбиљна кршења међународног хуманитарног права разумљиво био постепен“ на Косову, што се огледа у горенаведеном предмету *Палић*. СПГС даље напомиње да се овај поступак „ослањао на одређени број актера, а не само на УНМИК, на пример [МКНЛ], [МКЦК] и локалне организације за нестала лица“.

57. СПГС даље тврди да су „професионалне, добро обучене полицијске снаге са довољно средстава“ од суштинске важности за спровођење ефикасних истрага и да „такве снаге нису постојале на Косову 1999. године и морале су бити основане испочетка и постепено развијане. Могућност таквих снага да истраже отмице до којих је дошло тринаест (13) месеци пре њиховог распоређивања била је суштински изузетно ограничена“.

58. СПГС даље наводи да је након потпуног повлачења свих југословенских војних, полицијских и паравојних снага са Косова, тамо настао „потпун полицијски вакуум“. У овој ситуацији, УНМИК је морао да изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999–2000. године. Он се, у том погледу, осврће на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме је ситуација описана на следећи начин:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало веома изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

59. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали да се прилагоде спровођењу истрага на страног територији и у страног култури, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и

судбини несталих лица нису желели да открију те информације. Према наводу СПГС-а, све ове препреке спречавале су полицију УНМИК-а да спроведе истраге сходно стандардима који се могу очекивати од држава са боље успостављеним институцијама које не наилазе на велики број предмета овакве природе, повезаним са ситуацијама након сукоба.

60. У погледу овог одређеног предмета, СПГС наводи да истражни спис који је стављен УНМИК-у на располагање указује на то да је ЈИРЗ полиције УНМИК-а „добрио информације да је г. Лазић нестао 1. јуна 1998. године, а не 19. августа 1998. године [као] што је навела жалилац. Такође, списи полиције за ратне злочине указују на то да је г. Лазић отет док је био у лову са својим рођаком... Случај је пријављен МКЦК-у... а спис [ЈНЛ-а] отворен је 19. октобра 2000. године. Међутим, нису пронађене никакве нове информације које би помогле било при хапшењу починилаца или при проналажењу несталог лица. Ограничени истражни списи који су стављени УНМИК-у на располагање нису дефинитивни и указују на општи недостатак информација“.
61. Ипак, према мишљењу СПГС-а, у овом предмету није дошло до повреде члана 2, те би жалбу требало одбацити.
62. СПГС је такође обавестио Комисију да ће можда доставити додатне коментаре о овом предмету, „[j]ер постоји могућност да има додатних и убедљивих информација“, ван достављених докумената. Међутим, с тим у вези, до данашњег дана нису примљени додатни дописи, осим потврде о потпуности достављених истражних списа.

3. Процена Комисије

63. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 ЕКЉП, у погледу тога да полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са отмицом и нестанком г. Веселина Лазића.

а) Подношење релевантних списа

64. На захтев Комисије, СПГС је 13. јуна 2012. године доставио примерке докумената везаних за ову истрагу, које је УНМИК успео да добије. Као што је горе наведено (видети § 62), СПГС је такође напоменуо да можда постоји још информација у вези са овим предметом, које се не налазе у достављеним документима. Дана 6. фебруара 2015. године, УНМИК је потврдио Комисији да више нису пронађени никакви списи па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 8 изнад).
65. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен

пропуст „да им достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек* против Турске, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).

66. Комисија такође напомиње да је правилно вођење истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје, кључно за наставак тих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм по себи покренути питања сходно члану 2 (видети ХРАП, *Булатовић*, бр. 166/09, мишљење од 13. новембра 2014. године, § 62).
67. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио напор како би добио релевантна истражна документа. Међутим, УНМИК није доставио никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна и у погледу којих делова.
68. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети, ЕСЉП, *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда од 15. марта 2011, § 146).

б) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2

69. Прво, Комисија сматра да ограничени садржај истражних списа покреће питања терета доказивања. У том погледу, Комисија се позива на приступ Европског суда за људска права, као и Комитета Уједињених нација за људска права (КЉП) по овом питању. Опште правило је да је на страни која износи предлоге чињеница да их докаже, али ово није строго правило.
70. Ако се следи ово опште правило, у фази утврђивања прихватљивости, подносилац захтева мора да представи чињенице којима подржава наводе о одговорности државе, односно да успостави *prima facie* случај против власти (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Артико против Италије*, бр. 6694/74, пресуда од 13. маја 1980, §§ 29–30, серија А бр. 37; ЕСЉП, *Тоџу против Турске*, бр. 27601/95, пресуда од 31. маја 2005, § 95). Међутим, Европски суд даље сматра да „... када догађаји који су предмет жалбе леже у потпуности, или у већем делу, унутар искључивог знања власти... може се сматрати да терет доказивања онда лежи на властима у смислу пружања задовољавајућег и убедљивог објашњења“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 46, при §§ 183–184).
71. Европски суд такође наводи да је „... на влади да дефинитивно тврди зашто се предметна документа не могу користити да подрже изјаве које су дали подносиоци захтева или да пружи задовољавајуће и убедљиво објашњење тога како су се предметни догађаји одиграли, а ако то не учини, биће покренуто питање сходно члану 2 и/или члану 3 Конвенције“ (видети ЕСЉП, *Акум и остали против Турске*, бр. 21894/93, пресуда од 24. јуна 2005, § 211, ЕКЉП 2005-II (делови)). Суд додаје да „... [а]ко оне [власти] затим не доставе суштинске документе како би омогућиле Суду да установи чињенице или ако не доставе задовољавајуће и убедљиво објашњење, могу се

извући чврсти закључци“ (видети ЕСЉП, *Варнава и остали против Турске* [ВВ], наведен изнад, при § 184; видети такође, КЉП, *Бенаниза против Алжира*, Разматрања од 26. јула 2010. године, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007; КЉП, *Башаша против Либијске Арапске Цамахирије*, Разматрања од 20. октобра 2010. године § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008).

72. Комисија разуме да се међународна судска пракса развила у контексту у коме је Влада о којој је овде реч можда умешана у суштинске оптужбе, што није случај са УНМИК-ом. Комисија ипак сматра да, пошто се документација налазила под искључивом контролом УНМИК-ових органа, бар до предаје ЕУЛЕКС-у, може да се примени начело да се „чврсти закључци“ могу извући из недостатка документације (видети ХРАП, *Б. А.* бр. 52/09, мишљење од 1. фебруара 2013, § 53).
73. Друго, Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву о људским правима макар од случаја Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) *Веласкез-Родригез* (видети случај *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда ИАСЉП од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). Комитет за људска права Уједињених нација (КЉП) навео је да позитивна обавеза спровођења истраге проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2 (3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП-а (видети Комитет за људска права Уједињених нација (КЉП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13; видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Арапске Цамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (Документ УН-а А/Res/47/133, 18. децембар 1992) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних, арбитрарних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције о заштити свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.
74. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се посебно осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Макен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 105, *Извештаји о пресудама и одлукама* 1998-I; видети такође ЕСЉП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без

обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).

75. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 46, при § 136; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, бр. 10865/09, 45886/07 и 32431/08, пресуда од 17. септембра 2014. године, § 317).
76. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004. године, § 310; видети такође ЕСЈП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005. године, § 210; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад, § 321).
77. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу, пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 46 изнад, при § 191; видети такође ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти, или одговорна особа или особе, ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, § 312; и *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, § 212).
78. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен изнад у § 74 при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009. године, § 105). Истовремено, надлежни органи

морају увек да начине озбиљан покушај да открију шта се догодило и не би требало да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке да би затворили истрагу. (видети ЕСЈП [ВВ], *Ел Масри против „Бивше Југословенске Републике Македоније“*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012. године, § 183; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 75 при § 322).

79. У том контексту се подразумева услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и за спречавање стварања слике о тајном учествовању у незаконитим радњама или њиховом толерисању (видети случај *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, предмет бр. 46477/99, пресуда ЕСЈП од 14. марта 2002, § 72, ЕКЈП, 2002-II; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 75, при § 317).
80. Конкретно, у погледу особа које су нестале и касније пронађене мртве, што није случај у овом предмету, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 77 изнад, при §46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 46, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталога лица и, генерално, остаје обавеза да се објасне нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у § 46; у истом смислу ЕСЈП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, у § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, § 64).
81. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали*, наведен изнад изнад у § 76, при §§ 311–314; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 76, при §§ 211–214 и предмете наведене у њему; ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. јула 2011. године, бр. 55721/07, § 167, ЕКЈП 2011; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 75, при §324).

82. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме се задовољава право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЈП [ВВ], *Ел-Масри против „Бивше југословенске републике Македоније“*, наведен изнад у § 78; ЕСЈП, *Ал-Нашири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014, §§ 495–496). Органи Уједињених нација су такође уверени у значај права на истину. Према речима Генералног секретара Уједињених нација, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама права и догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаним за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то такође подразумева право да се пронађе жртва и сазна њена судбина“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, Документ УН-а А/67/267, 8. август 2012. године, § 5; видети такође КЈП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Саопштење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003. године, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЈП, *Меријам Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Саопштење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет УН-а за људска права, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009. године; Преамбула и члан 24 став 2 Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 106 изнад; видети такође Извештај Специјалног извештача о унапређењу и заштити људских права и фундаменталних слобода током борбе против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних органа за тешко и систематско кршење људских права почињено у контексту иницијатива за борбу државе против тероризма*, документ УН-а, А/КЈП/22/52, 1. март 2013, § 23–26).

с) Применљивост члана 2 на контекст Косова

83. Комисија је свесна чињенице да је до отмице и накнадног нестанка г. Веселина Лазића дошло отприлике годину дана пре распоређивања УНМИК-а на Косову, током оружаног сукоба, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.

84. СПГС, са своје стране, не оспорава чињеницу да је УНМИК, почевши од свог распоређивања на Косову јуна 1999. године, имао обавезу да истражи овај случај сходно члану 2 ЕКЈП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које припадају контексту Косова и распоређивању УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у обзир приликом процене тога да ли је ова истрага у складу са чланом 2 ЕКЈП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.

85. Комисија сматра да ова ситуација покреће два кључна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.

86. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЉП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).
87. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на ситуације након сукоба, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 77 и ЕСЉП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011. године). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује у „тешким безбедносним околностима, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 81, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЉП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЉП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; случај *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 76, при §§ 85–90, 309–320 и 326–330; случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 76, при §§ 180 и 210; случај *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЉП од 8. децембра 2005, §§ 39–51).
88. Суд је признао да „када до смрти [и нестанака] које треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и [...] конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад, §164; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006. године, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између много осталих примера, ЕСЉП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 74 изнад, при §§ 86-92; ЕСЉП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, §§ 82–85; ЕСЉП [ВВ], *Танрикулу против Турске*, бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101–110, ЕКЉП 1999-IV; ЕСЉП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156–166; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у §§ 215-224; ЕСЉП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158–165).

89. Слично томе, КЉП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЉП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад, при § 1; КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЉП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЉП, *Закључне примедбе Комитета за људска права: Косово (Србија)*, 14. август 2006, §§ 12–13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).
90. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о статусу истрага као и поступка прописне предаје предмета међу различитим службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Р. Р. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда од 4. децембра 2012. године, §§ 28–32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЉП [ВВ], *Саргсијан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011. године, § 145; и ЕСЉП [ВВ], *Чирагов и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011. године, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 16 изнад).
91. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЉП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988. године, § 53, Серија А бр. 145-Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања тога да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражног посла на Косову.

92. На крају, као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЉП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 77 горе у тексту, при § 70; *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007, § 62).

93. Комисија наглашава да је она већ обавила анализу ефикасности, сходно члану 2, бројних истрага које је спровео УНМИК у погледу убистава, отмица и нестанака везаних за сукоб на Косову. Комисија је идентификовала уобичајене недостатке у овим истрагама, попут кашњења уписивања предмета и других периода неактивности од почетка и у периоду под правном надлежношћу Комисије; пропусти да се предузму основни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге; недостатка усклађености међу различитим јединицама полиције УНМИК-а; недостатка редовних и значајних разматрања предмета; недостатка тужилачког надзора; пропусти да се члановима породице достави минимум неопходних информација о статусу истраге (упоредити са ЕСЉП, *Аслаканова и остали против Русије*, наведен изнад у § 80, при § 123). Комисија такође бележи системске пропусте попут мањкавости система за постављање истражних приоритета и изостанка ваљане предаје предмета. У већини ових случајева, Комисија је установила да истраге нису биле ефикасне у смислу члана 2 и да пропусти УНМИК-а, који су се наставили током периода под надлежношћу Комисије, не могу бити оправдани у светлу потешкоћа са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије.

d) Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету

94. У погледу околности везаних за овај предмет, Комисија се прво бави питањем терета доказивања. У фази утврђивања прихватљивости, Комисија се уверила да наводи жалиоца нису без основе те је стога прихватила постојање предмета *prima facie*: да је г. Веселин Лазић нестао под околностима опасним по живот, јула 1998. године и да је најкасније до краја октобра 2001. године УНМИК сазнао за овај предмет (видети одлуку о прихватљивости од 9. јуна 2012. године, §§ 6 и 13). У току даље истраге предмета, Комисија је утврдила да је већ до октобра 2000. године УНМИК сазнао за отмицу и нестанак г. Веселина Лазића (видети § 30 изнад), што СПГС не оспорава (видети § 60 изнад).

95. Сходно томе, примењујући горенаведене принципе (видети §§ 69–72), Комисија сматра да је терет доказивања пребачен на оптуженог, тако да је на УНМИК-у да представи Комисији доказ о адекватној истрази као одбрану против навода које је изнела жалилац, а које је Комисија усвојила као прихватљиве. УНМИК није испунио своју обавезу по овом питању, пошто није представио потпун истражни спис нити је на „задовољавајући и убедљив“ начин објаснио свој пропуст да то уради Комисија ће, у складу с тим, извући закључке из ове ситуације.

96. Циљ ове истраге био је да се открије истина о догађајима који су довели до нестанка жалиочевог супруга, да се утврди његова судбина и да се идентификују починиоци. Да би испунили ове циљеве, они који спроводе истрагу били су дужни да траже, прикупе и сачувају доказни материјал; да идентификују могуће сведоке и узму њихове изјаве; да идентификују починиоца/починиоце и изведу их пред надлежни суд утврђен законом.
97. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза резултата већ средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети §§ 77–78 изнад).
98. Комисија напомиње да је према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, она од 12. маја 2000. године имала „пуну истражну власт“ у региону Гњилана. Према статистичким подацима, до 31. августа 2000. године, полиција УНМИК-а је имала 3980 полицајаца распоређених на територији Косова, а до краја септембра 2000, овај број је био 4145⁷. Дакле, одговорност је била на УНМИК-у да обезбеди, *прво*, да се истрага спроводи експедитивно и ефикасно; *друго*, да се сав релевантан истражни материјал предаје органу који преузима одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС) и, *треће*, да истражни списи могу да се прате и преузимају уколико дође до потребе за тим у било којој каснијој фази.
99. Пошто је узела у обзир тврдњу СПГС-а да би списи поднети Комисији могли бити непотпуни, као и због недостатка даљег објашњења у вези с тим (видети § 62 и 67 изнад), Комисија претпоставља да УНМИК не може да гарантује да су списи достављени Комисији потпуни. У случају да достављени списи нису потпуни, то би значило да је дошло до неке од следећих ситуација: није спроведена ваљана истрага; спис није исправно и у потпуности предат ЕУЛЕКС-у; или УНМИК није добио натраг потпун спис од особе тренутно задужене за његово чување. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди потпун истражни спис ради његове процене (видети § 67 изнад). Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно би указало на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се

⁷Видети: Месечни резимеи о војном особљу и особљу цивилне полиције (CIVPOL) распоређеном у садашњим операцијама Уједињених нација од 31. августа 2000. и 30. септембра 2000. године // Доступни на званичној веб страници УН-а [електронски извор] – http://www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/contributors_archive.shtml (прегледано 14. децембра 2014. године).

ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству.

100. Комисија у овом погледу признаје да иницијални период истраге отмице г. Веселина Лазића, до 11. јуна 1999. године, потпада по надлежност МУП-а Србије. Како је СПГС прихватио, од тог дана УНМИК је преузео одговорност да спроведе ову истрагу (видети § 50 изнад).
101. Комисија даље напомиње да је од самог почетка истраге било очигледних недостатака у њеном спровођењу од стране полиције УНМИК-а. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 46 изнад), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истрага са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 77, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 19 изнад).
102. У погледу првог дела процедуралне обавезе, односно проналажења посмртних остатака г. Веселина Лазића, Комисија напомиње да се још увек не зна где се он налази. МКЦК је прикупио анте-мортем податке у вези са жалиочевим несталим супругом, у периоду између 1. јуна и 20. септембра 2001. године. Ставка базе података МКНЛ-а потврђује да су неопходни узорци ДНК прикупљени, али није јасно када и ко их је прикупио (видети § 24 изнад).
103. С тим у вези, Комисија напомиње да је прикупљање ДНК узорака само по себи од суштинског значаја јер обезбеђује неопходан материјал за будућа компаративна истраживања и могућу идентификацију пронађених посмртних остатака. Међутим, пошто у случају овог предмета до такве идентификације није дошло, Комисија се сада враћа на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а и циљу идентификације починилаца и довођење истих пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП.
104. У том погледу, Комисија напомиње да је, као што је установљено изнад у тексту, УНМИК сазнао за отмицу и нестанак г. Веселина Лазића октобра 2000. године и тада је отворен истражни спис (видети § 94). Спис указује на то да је С. М. у то време контактирао полицију УНМИК-а у региону Гњилана и пријавио отмицу г. Лазића (видети § 33 изнад). Међутим, упркос чињеници да је полицији УНМИК-а био доступан довољан број информација (датум и локација наводне отмице, имена и подаци за контакт жалиоца и могућег преживелог очевица, Д. Л.) у истражном спису се не виде непосредне радње, изузев уписивања предмета и очигледног уноса кратких информација у базу података. Такође се чини да његова изјава никада није званично евидентирана.
105. Годину дана касније, октобра 2001. године, полиција УНМИК-а је поново од МКЦК-а добила информације о предмету г. Лазића. Иако су постојала имена жалиоца и других

сродника као и опис његове отмице, који је јасно био у супротности са описом који је дао С. М, полиција УНМИК-а није предузела никакву активност како би разјаснила расположиве информације и прикупила још доказа. Очигледно, ЈНЛ је 2004. године отворио још један спис у вези са отмицом и нестанком г. Веселина Лазића, али није предузета ниједна значајна истражна активност (видети § 34 изнад).

106. При процени истраге у односу на потребу да се предузму разумни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге како би се добили докази, Комисија узима у обзир чињеницу да је прописно вођен истражни спис требало да садржи записе свих истражних активности и, нарочито, разговора вођених са жалиоцем, осумњиченима и свим потенцијалним сведоцима нестанка. У свим случајевима, такви разговори би требало да се обаве што је пре могуће и требало би да буду забележени и сачувани у предметном спису⁸.
107. Комисија је већ напоменула да истражни спис не садржи никакве записе изјава сведока. Такође, у спису не постоји назнака било каквог контакта жалиоца и осталих чланова породице са полицијом. То је од посебне важности у светлу чињенице да је постојала јасна неподударност између описа отмице, оног који је дао С. М. и оног који је дала жалилац. У складу са доказима које је навео С. М. (видети § 33 изнад), полиција УНМИК-а је требало да покуша да пронађе и испита Д. Л, који је наводно преживели очевидац отмице којег је именовао С. М, и требало је да покуша да пронађе возило у којем су путовали на дан нестанка. Још једна очигледна активност била би прикупљање информација о групама припадника ОВК које су биле активне у том подручју у лето 1998. године, барем са слушавањем њихових бивших команданата. Такође, С. М. је очигледно препознао г. Лазића у документарцу који је снимиио и понудио да покаже полицији. Међутим, чини се да полиција УНМИК-а није показала било какво интересовање да то учини.
108. У том погледу, Комисија подсећа да СПГС такође наводи противречне информације у вези са датумом отмице г. Лазића (видети § 60 изнад), иако у погледу ове чињенице не даје коментаре. У том погледу, Комисија напомиње да постоји вероватноћа да је ова неподударност утицала на иницијалне фазе истраге. Како је полиција УНМИК-а обавештена о предмету тек октобра 2000. године, потенцијални негативни утицај ових противречних података је минималан. Такође, жалилац или други извори, попут МКЦК-а, МКНЛ-а или КНЛСМ-а, који су сви имали тачне информације евидентирание у својим базама података (видети § 24 изнад), могли су лако да верификују тачан датум отмице.
109. Иако је спис садржао податке о могућим сведоцима, који су доступни од 2000. и 2001. године, истражитељ ЈНЛ-а који је вршио преглед списка у току 2005. године навео је да о њима не постоје информације и даље додао да „[н]акон истрага, није могуће, у ово време, пронаћи непристрасног сведока око места догађаја“ (видети § 35 изнад). Комисију је забринуо овај закључак јер „место догађаја“ није било познато и нису

⁸ Видети: Приручник Уједињених нација о ефикасном спречавању и истрази ванправних, произвољних и преких егзекуција, усвојен 24. маја 1989. године од стране Економског и социјалног савета, Резолуција 1989/65.

предузете никакве активности да се пронађу сведоци (изузев читања докумената који се налазе у спису). Такође, Комисија сматра да се „непристрасност“ било ког сведока не може утврдити пре његове/њене идентификације.

110. Како су се жалилац и остали сведоци преселили у ужу Србију, Комисија подсећа на општу потребу да се сагледа посебна рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба (видети § 90 изнад). Тако је, према мишљењу Комисије, УНМИК имао обавезу да контактира њих, а не да се они врате на Косово, које су напустили из безбедносних разлога, како би покушали да сазнају шта се десило са њиховим сродником или са истрагом (видети ХРАП, случај *Буљевић*, предмет бр. 146/09, мишљење од 13. децембра 2013, § 100).
111. Комисија такође подсећа на СПГС-ов аргумент да „нису пронађене никакве нове информације које би помогле било при хапшењу починилаца или при проналажењу несталога лица“ и да је „присутан општи недостатак информација“ (видети § 60 изнад). У том погледу, Комисија мора да напомене да у почетној фази сваке истраге недостаје мање или више значајна количина информација. Проналажење неопходних информација како би се попуниле ове празнине представља главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација као аргумент да оправдају своју неактивност. У овом случају, међутим, чини се да је, уместо да активно трага за информацијама и траговима, полиција УНМИК-а једноставно чекала да се додатне информације појаве саме од себе. У овој ситуацији, то је можда довело до губитка потенцијалних доказа (видети, нпр, ХРАП, *П. С.*, бр. 48/09, мишљење од 31. октобра 2013, § 107; ХРАП, *Стевановић*, бр. 289/09, мишљење од 14. децембра 2014, § 111).
112. Дана 2. фебруара 2005. године, након што је ЈНЛ прегледао предмет, статус предмета у ЈНЛ-у стављен је „на чекање“ при чему је било препоручено да га ЈИРЗ остави „отвореним и на чекању“ (видети § 35 изнад). У том погледу, Комисија подсећа на свој став по питању категоризације предмета у „активне“ и „неактивне“, да би „требало извршити категоризацију истраге тек након што се спроведе минимум могућих истражних активности и изврши прикупљање и анализа доступних информација“. Комисија понавља свој став, исказан у другим предметима у вези са адекватношћу истрага које се односе на отмице, нестанке, убиства и смрти под сумњивим околностима, да не сме доћи до одређивања приоритета у најранијим фазама, пре него што су предузете икакве основне истражне радње у погледу прикупљања додатних информација и пре него што су прикупљени сви докази који се могу прикупити (видети нпр. ХРАП, *Б. А.* бр. 52/09, мишљење од 14. фебруара 2013. године, § 82; ХРАП, *Јанковић*, бр. 249/09, мишљење од 16. октобра 2014. године, § 107).
113. Комисија је свесна чињенице да сви злочини не могу бити решени и да све истраге не могу довести до идентификације и успешног кривичног гоњења починилаца. Комисија је већ, по питању горенаведеног, упутила на став Европског суда у вези са природом процедуралне обавезе сходно члану 2, што „није обавеза добијања резултата већ употребе средстава“. Суд јасно наводи да не постоји кршење члана 2

ако надлежни органи предузму све разумне кораке које могу да предузму како би се обезбедило да докази везани за инцидент и закључак истраге буду засновани на темељној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената (видети изнад, §§ 77–78), чак и онда када није окривљен ниједан починилац (видети нпр, ЕСЈП, предмет *Палић*, наведен изнад у § 77, при § 65 или ЕСЈП [ВВ], *Ђулијани и Гађио против Италије*, бр. 23458/02, пресуда од 24. марта 2011, §§ 301 и 326). У том погледу, Комисија такође подсећа на став Европског суда да „надлежни органи морају увек озбиљно да покушају да открију шта се догодило и не би требало да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке да би затворили истрагу“ (видети § 78 изнад). Међутим, у овом предмету, пре него што је предузета било каква значајна активност, чак и минимална, или прикупљена било која информација, истрага је сврстана у категорију оних „на чекању“ без предузимања било какве активности током низа наредних година.

114. У погледу периода под њеном правном надлежношћу, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума настављен пропуст праћења неопходних истражних радњи, укључујући оне у почетној фази истраге. Следствено томе, нису решени недостаци који су постојали до тог датума. Тако је, у складу са настављеном обавезом спровођења истраге, процена целокупне истраге доведена под период надлежности Комисије.
115. Комисија подсећа на изјаву жалиоца да је заиста поднела пријаву УНМИК-овим међународним тужиоцима, при чему није могла да наведе било какве посебне појединости (видети § 23 изнад). Спис заправо садржи превод њене кривичне пријаве, који су саставили УНМИК-ови преводиоци 12. августа 2005. године (видети § 37 изнад); из списка се даље може видети да је 13. августа 2005. године ЈИРЗ отворио још један предмет који се односи на ову кривичну пријаву (видети § 38 изнад). Стога, Комисија са сигурношћу закључује да је августа 2005. године УНМИК-ов ОП заиста примио кривичну пријаву жалиоца.
116. Комисија напомиње да је жалилац у својој пријави навела појединости отмице, изразила своју фрустрацију због продужене немогућности да добије било какве информације о свом супругу или статусу истраге. Она је чак међународним тужиоцима предложила неке очигледне истражне активности, попут „реконструкције начина извршења терористичког акта, идентификовања... команданата [и спровођења] саслушања команданата који су били [главнокомандујући] у време извршења овог кривичног дела“. Међутим, из списка се види да до октобра 2007. године, изузев тога што је ЈИРЗ отворио предмет, није спроведена ниједна активност по питању њене пријаве (видети § 38 изнад).
117. Поред тога, истражитељи ЈИРЗ-а у току 2007. године изгледа нису били упознати са постојећим ЈНЛ-овим списом о отмици и нестанку г. Лазића, у којем се даје другачији опис догађаја од стране С. М, који је именовано потенцијалног очевица. У вези са овим аспектом, Комисија подсећа на свој став о продуженом пропусту да се повежу засебне истраге везане за исто нестало лице да процедурална обавеза сходно члану 2 ЕКЈП „није испуњена пуким успостављањем одговарајућег оквира, већ тек када постане

правилно координисан систем који може да спроведе адекватну и ефикасну истрагу“ (ХРАП, *Стојковић*, бр. 87/09, мишљење од 14. децембра 2013. године, став 164).

118. Стога, према мишљењу Комисије, истражни органи УНМИК-а нису успели да спроведу све разумне кораке и да испрате очигледан след истраге како би осигурали доказе у вези са отмицом и нестанком г. Веселина Лазића.
119. Пошто судбина г. Веселина Лазића није била утврђена и лица одговорна за нестанак нису била идентификована, полиција УНМИК-а је имала обавезу да користи средства која су јој на располагању како би редовно пратила напредак истраге да би била сигурна да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање и како би обавестила његове сроднике о напретку истраге. Како се види из списка, ЈИРЗ је прегледао истражни спис 2005. године. Иако је тај преглед показао да није спроведена никаква истрага, није предузета ниједна даља радња. Предмет је могао бити прегледан и 2005. године од стране међународног тужиоца (видети § 37 изнад) као и 2007. године од стране ЈИРЗ-а (видети § 38 изнад), али није предузета ниједна активност.
120. Такође, спис указује на то да јавни тужилац уопште није укључен у ову истрагу, упркос чињеници да је ОП очигледно примио кривичну пријаву жалиоца. Како је Комисија већ поменула, правилан тужилачки преглед истражног списка могао је за последицу да има додатне препоруке тако да предмет није морао да остане неактиван у наредним годинама (видети ХРАП, *Стојковић*, бр. 87/09, мишљење од 14 децембра 2013. године, § 160; ХРАП, *Буљевић*, наведен изнад у § 111, при § 120). Стога је, према мишљењу Комисије, преглед истражног списка био далеко од одговарајућег.
121. Очигледан изостанак било какве реакције полиције УНМИК-а, било одмах или у каснијим фазама, могао је указати починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или нису били вољни, да спроведу истраге нестанака лица. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније. Наравно, према мишљењу Комисије, таква неактивност није помогла УНМИК-у да смири „страсти и тензије... које су биле изражене међу свим етничким групама, а које су се појачавале извештајима о несталим или убијеним особама“, као што је поменуо СПГС (видети § 58 изнад). Поред тога, Комисија се плаши да таква неактивност указује на одређену невољност полиције УНМИК-а да води истраге када постоје знаке етнички мотивисаног насиља које указује на лица повезана са ОВК (видети ХРАП, *Николић и остали*, бр. 72/09 и остали, мишљење од 14. децембра 2014. године, § 203).
122. Како је Комисија претходно закључила, полиција УНМИК-а и ОП су спроводили политику очувања ограничених истражних ресурса и концентрисања само на истраге „у којима је постојала велика вероватноћа идентификације осумњичених“ (видети ХРАП, *Стевановић*, наведен изнад у § 111, при § 42). Како је Комисија такође напоменула, овај приступ је био у супротности са описом ситуације на терену који је

Генерални секретар УН-а, отприлике у исто време, представио Савету безбедности УН-а и представљао је озбиљан системски пропуст (видети *ibid*, § 116). Према мишљењу Комисије, ефекат ове политике је имао озбиљан утицај на ову конкретну истрагу, а могуће и на многе друге које су сличне природе.

123. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена једноставно због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 77 изнад), као што то налаже члан 2 ЕКЉП.
124. У светлу горе описаних мана и недостатака у истрази, Комисија, са своје стране, сматра да предмет г. Веселина Лазића, као и други случајеви убистава, отмица и нестанка који су претходно размотрени, заправо указују на образац површних и непродуктивних истрага које је полиција УНМИК-а спроводила у вези са убиствима и нестанцима на Косову (видети § 93 изнад; упоредити са случајем КЉП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, наведен у § 89 изнад, при § 11.4; видети такође ХРАП, *Булатовић*, наведен изнад у § 66, при §§ 85 и 101).
125. На крају, што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени законски интереси. У овом предмету, жалилац и њени сродници очигледно су били контактирани у вези са њеним несталим супругом само једном, када је МКЦК прикупио анте-мортем податке, 2001. године. Комисија напомиње да се у истражном спису не види да је полиција УНМИК-а икада контактирала блиске сроднике г. Веселина Лазића. Поред тога, у својој кривичној пријави упућеној УНМИК-овом међународном тужиоцу, његова супруга је изразила своју фрустрацију чињеницом да јој је било потпуно онемогућено да од надлежних органа на Косову добије било какве информације у вези са истрагом везаном за нестанак њеног супруга (видети § 37 изнад). Комисија дакле сматра да истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЉП.
126. Стога, узевши у обзир све горенаведено, Комисија закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу отмице и нестанка г. Веселина Лазића. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЉП.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЉП

127. Комисија сматра да се жалилац позива, у суштини, на повреду права на забрану нечовечног или понижавајућег поступања, која проистиче из отмице и трајног нестанка њеног супруга, загарантованог чланом 3 ЕКЉП.

1. Опсег разматрања Комисије

128. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЉП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 42–46 изнад).
129. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Суд наглашава да, у вези са чланом 3, „суштина те повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице ‘нестао’, већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЉП [ВВ], *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98, *ЕКЉП*, 1999-IV; ЕСЉП [ВВ], *Кинар против Турске*, бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 156, *ЕКЉП*, 2001-IV; ЕСЉП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 88, при § 139; ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 77, при § 74; ЕСЉП, *Алтату Исраилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013, § 69; видети такође ХРАП, *Здравковић*, бр. 46/08, одлука од 17. априла 2009, § 41). „Сродник може тврдити да је жртва понашања надлежних органа посебно у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталог, случај *Ер и остали против Турске*, бр. предмета 23016/04, пресуда ЕСЉП од 31. јула 2012, § 94).
130. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЉП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЉП, *Гелајев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010. године, §§ 147–148).

2. Поднесци страна

131. Жалилац наводи да су изостанак информација и неизвесност у вези са отмицом и нестанком г. Веселина Лазића, посебно услед пропуста УНМИК-а да ваљано изврши истрагу, изазвали душевну бол њој и њеној породици.
132. Коментаришући овај део жалбе, СПГС одбацује тврдње. Иако СПГС не сумња да је код жалиоца изазвана „разумљива и очигледна душевна бол“, он истиче да се она не може приписати УНМИК-у већ да је „последича природне патње проузроковане нестанком блиског члана породице и несрећне чињенице да до данас, упркос напорима, надлежни органи нису успели да утврде где се налази г. Лазић“. У овом погледу он додаје да не постоје изричито наводи да су њена душевна бол и патња резултат УНМИК-овог одговора на нестанак њеног супруга.
133. СПГС у овом погледу даље наводи да „постоји ограничена документација у евиденцији на основу које се могу добити било који трагови о томе каква истрага се може водити у недостатку било којих потенцијалних сведока и у одсуству било којих информација на основу којих се добијају трагови о локацији изгубљеног лица“.
134. Стога, према наводима СПГС-а, овај део жалбе је „очигледно неоснован“ те га Комисија стога треба одбацити.

3. Процена Комисије

a) Општа начела која се тичу обавезе сходно члану 3

135. Као и члан 2, члан 3 ЕКЉП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (ЕСЉП, *Талат Тене против Турске*, бр. 31247/96, од 21. децембра 2004, § 47; ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни карактер који члан 15 § 2 ЕКЉП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим околностима.
136. Наводећи општа начела применљива на ситуације у којима је наводно дошло до кршења обавезе сходно члану 3 ЕКЉП, Комисија напомиње да феномен нестанка представља сложен облик кршења људских права који се мора разумети и са којим се мора суочити на интегралан начин (видети случај ИАСЉП, *Веласкез-Родригез против Хондураса*, наведен изнад у § 69, при § 150).
137. Комисија примећује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЉП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена.
138. КЉП такође препознаје нестанке као озбиљно кршење људских права. У својој одлуци од 21. јула 1983. године, у предмету *Квинтерос против Уругваја*, Комитет је навео да нестаници представљају озбиљна кршења права сродника несталог лица, који пате услед душевног бола који траје све док траје неизвесност у погледу судбине њихових вољених, често и више година (видети КЉП, Саопштење бр. 107/1981, УН док. СГПП/Ц/ОП/2 при 138 (1990), § 14). Поред тога, у својој одлуци од 15. јула 1994. у предмету *Мохика против Доминиканске Републике*, КЉП је сматрао да је „нестанак лица нераскидиво повезан са поступањем које представља повреду члана 7 [Споразума]“, којим се такође забрањује мучење, нечовечно или понижавајуће поступање и кажњавање (видети КЉП, Саопштење бр. 449/1991, УН док. СГПП/Ц/51/Д/449/1991 (1994), § 5.7).
139. По питању тога да ли се чланови породице нестале особе могу сматрати жртвама поступања које је супротно члану 3 ЕКЉП, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права и на своју сопствену судску праксу. Европски суд прихвата такву могућност, што зависи од постојања „нарочитих чинилаца који доводе до тога да патња коју преживљава [члан породице] добије димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се може сматрати неизбежном код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“. Суд даље сматра да „у пресудне елементе спадају непосредност крвног сродства, конкретне околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних

догађаја, ангажованост члана породице у покушају да прикупи информације о несталој особи и начин на који су надлежни органи одговорили на такво распитивање“ (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009, § 159; ЕСЉП, предмет *Ер и остали против Турске*, наведен изнад у § 129, при § 94).

140. Комисија напомиње да, при процени емоционалне патње жртава, Европски суд такође разматра следеће околности: трајање самог нестанка и периода током којег није било информација о судбини несталога лица и истражи коју воде надлежни органи; одлагање покретања кривичне истраге нестанка; изостанак било какве „смислене“ акције надлежних органа, упркос чињеници да су им се жалиоци обратили како би пријавили нестанак свог сродника и поделили са њима информације које имају; изостанак могућег објашњења или информација о судбини несталога сродника упркос личним или писменим упитима упућеним званичним органима (видети, између осталих предмета, ЕСЉП, *Ер и остали против Турске*, наведен изнад, § 96; ЕСЉП, *Османоглу против Турске*, бр. 48804/99, пресуда од 24. јануара 2008, § 97). Други фактор који доводи до утврђивања повреде члана 3 ЕКЉП јесте континуирана природа психолошке патње сродника жртве нестанка (ЕСЉП, *Салаков и Ислијамова против Украјине*, бр. 28005/08, пресуда од 14. марта 2013. године, § 201).
141. КЉП је такође разматрао то питање и препознао чланове породица несталих лица као жртве повреде члана 7 Споразума: родитеље (*Бушерф против Алжира*, Саопштење бр. 1196/2003, разматрања од 30. марта 2006, § 9.7, СГПП/Ц/86/Д/1196/2003), децу (*Зарзи против Алжира*, Саопштење бр. 1780/2008, разматрања од 22. марта 2011, § 7.6, СГПП/Ц/101/Д/1780/2008), браћу и сестре (*Ал-Абани против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1640/2007, разматрања од 26. јула 2010, § 7.5, СГПП/Ц/99/Д/1640/2007), супружнике (*Бусруал против Алжира*, Саопштење бр. 992/2001, разматрања од 30. марта 2006, § 9.8, СГПП/Ц/86/Д/992/2001) и тетке/тече, ујне/ујаке и стрине/стричеве (*Беназиза против Алжира*, разматрања од 26. јула 2010, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007) (*Башаша против Либијске Арапске Цамахирије*, разматрања од 20. октобра 2010, § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008). Комитет оправдава овако широко разумевање статуса жртве због патње и бола који су начињени члановима породица нестанком особе, који су често појачани недовољним напорима надлежних органа да истраже нестанак како би установили судбину жртве и извели починиоце пред лице правде (*Абуседра против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1751/2008, разматрања од 25. октобра 2010, § 7.5, СГПП/Ц/100/Д/1751/2008). У предмету *Амиров против Руске Федерације*, Комитет је приметио да „[бе]з жеље да наведе све околности индиректног стварања жртава, Комитет сматра да пропуст државе као стране која је одговорна за спровођење обавеза истраживања и разјашњавања околности злочина који је претрпела директна жртва обично може представљати фактор. Додатни фактори могу бити неопходни. У овом случају, Комитет напомиње ужасне услове у којима је аутор пронашао осакаћене посмртне остатке своје супруге (...), након чега су уследиле одуговлачене, спорадичне мере које су предузете како би се истражиле околности које су довеле до горепомнутих закључака о постојању повреда чланова 6 и 7, тумачених заједно са чланом 2, ставом 3. Комитет сматра да, узете у обзир заједно, околности захтевају да

Комитет закључи да су и права аутора сходно члану 7 такође прекршена“ (КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, наведен изнад у § 89, при § 11.7).

142. Комисија такође узима у обзир чињеницу да, према наводима Европског суда, анализа реакције надлежних органа не треба да се ограничи ни на какве конкретне манифестације ставова тих органа, изоловане инциденте нити на процедуралне чинове; насупрот томе, по мишљењу Суда, процена начина на који су надлежни органи тужене Државе реаговали на упите подносиоца жалбе треба да буде глобална и континуирана (видети ЕСЈП, *Аџиш против Турске*, бр. 7050/05, пресуда од 1. фебруара 2011, § 45).
143. У том погледу, Европски суд је мишљења да би закључци из процедуралног проширења члана 2 такође били од директне важности при разматрању постојања кршења члана 3 (видети ЕСЈП, *Басајева и остали против Русије*, наведен изнад у § 139, при § 109; ЕСЈП, *Гелајеви против Русије*, наведен изнад у § 130, при § 147; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 88, при § 140).
144. Комисија примећује да је Европски суд већ установио повреде члана 3 ЕКЈП у погледу нестанака где је закључено да је сама Држава одговорна за отмицу (видети ЕСЈП, *Лулујев и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006, §§ 117–118; ЕСЈП, *Кукајев против Русије*, бр. 29361/02, пресуда од 15. новембра 2007, §§ 107–110). Међутим, супротно томе, у случају који Комисија разматра, УНМИК ни на који начин није умешан у сам нестанак и не може се сматрати одговорним за душевну патњу подносиоца жалбе која јој је узрокована почињеним злочином.
145. Комисија узима у обзир да је, у изостанку закључка о одговорности Државе за нестанак, Европски суд пресудио да није убеђен да је понашање надлежних органа, иако немарно у довољној мери да представља кршење члана 2 у његовом процедуралном аспекту, могло само по себи изазвати душевну патњу подносиоца жалбе већу од минималног нивоа јачине који је неопходан да би се сматрало да поступање лежи унутар опсега члана 3 (видети, између осталих случајева, ЕСЈП, *Товсултанова против Русије*, бр. 26974/06, пресуда од 17. јуна 2010, § 104; ЕСЈП, *Шафијева против Русије*, бр. 49379/09, пресуда од 3. маја 2012, § 103).

b) Применљивост члана 3 на контекст Косова

146. У погледу примењивости горенаведених стандарда на контекст Косова, Комисија се прво позива на своје разматрање истог питања у вези са чланом 2, наведено горе у тексту (видети §§ 83–92 изнад).
147. Комисија понавља да систем за спровођење закона који добро функционише треба да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока, као и да размотри посебну рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба. Комисија је већ размотрила чињеницу да је Генерални секретар УН-а 2003. године описао систем полиције и правде на Косову као систем који „добро функционише“ и који је „одржив“ (видети § 17 горе у тексту).

148. Комисија поново напомиње да неће размотрити релевантну праксу нити наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у односу на њихову конкретну примену на дотичну жалбу, узимајући у обзир конкретне околности случаја.

149. Из тих разлога, Комисија сматра да мора да установи, у вези са сваким случајем, да ли би став и реакције УНМИК-ових органа на сам нестанак и на захтевање информација од стране жалилаца у вези са судбином њихових сродника и кривичном истрагом представљали повреду обавезе сходно члану 3, имајући у виду реалну ситуацију на Косову у релевантно време.

с) Усаглашеност са чланом 3 у овом предмету

150. У оквиру ових догађаја, Комисија у овом случају примећује одређен број фактора који, узети заједно у разматрање, покрећу питање повреде члана 3 ЕКЉП.

151. Комисија напомиње блискост породичних веза између жалиоца и г. Веселина Лазића, с обзиром на то да је он њен супруг.

152. Комисија подсећа на пропуст установљен горе у тексту у вези са процедуралном обавезом члана 2, упркос чињеници да је полиција УНМИК-а имала минимум информација потребних да води истрагу од самог почетка. С тим у вези, Комисија понавља да, са становишта члана 3, она може да разматра реакције и ставове УНМИК-а у односу на жалиоца у целини.

153. Као што је показано горе у тексту у вези са чланом 2, по овом случају није спроведена ваљана истрага. Стога, Комисија не сматра неопходним да процени примедбе СПГС-а у вези са самом истрагом (видети § 133 изнад).

154. Такође, у истражном спису се не види никакав контакт између полиције УНМИК-а и жалиоца. Све до сада, више од 15 година након отмице и нестанка г. Веселина Лазића, она није примила никакве информације о судбини свог супруга или статусу истраге.

155. У том погледу, Комисија такође подсећа да је 2005. године жалилац поднела кривичну пријаву међународном тужиоцу у којој је поновила околности отмице свог супруга и изразила своје незадовољство и фрустрацију у вези са начином на који је вођена истрага (видети § 37 изнад). У том погледу, Комисија такође подсећа на свој став да је УНМИК био у обавези да контактира жалиоца, а не супротно (видети § 110 изнад).

156. У светлу горенаведеног, Комисија закључује да је жалилац трпела тешку патњу и бол током продуженог и дуготрајног временског периода због начина на који су се органи УНМИК-а бавили случајем и због немогућности да сазна шта се десило њеном супругу. У том погледу је очигледно да, у било којој ситуацији, бол супруге која мора да живи у неизвесности у вези са судбином свог супруга мора бити неподношљив.

157. Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је УНМИК својим понашањем допринео патњи и душевном болу жалиоца, чиме је дошло до кршења члана 3 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

158. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.

159. Комисија напомиње да принудни нестанци представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи отмицу и нестанак г. Веселина Лазића и да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно кршење људских права жртава и њихових сродника, посебно права на утврђивање чињеница.

160. Комисија истиче забринутост СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.

161. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 19 изнад), одговорност УНМИК-а у погледу спровођења правде на Косову завршила се 9. децембра 2008. године. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након једностраног проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.

162. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, наведен у § 135 изнад, при § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ]), *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз

сва средства која су му доступна у односу на надлежне косовске органе, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за отмицу и нестанак г. Веселина Лазића и да ће могући починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, укључујући и путем медија, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи отмицу и нестанак г. Веселина Лазића, као и са патњом и душевним болом до којих је касније дошло и јавно се извини жалиоцу и њеној породици у вези са тим;
- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпела због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као и за патњу и душевни бол које је жалилац претрпела услед понашања УНМИК-а.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права (A/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;
- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање.

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

- 1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;**
- 3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:**
 - a. ТРАЖИ ОД НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И НЕСТАНКОМ Г. ВЕСЕЛИНА ЛАЗИЋА НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
 - b. ЈАВНО ПРИЗНА, УКЉУЧУЈУЋИ И ПУТЕМ МЕДИЈА, ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ И НЕСТАНКОМ Г. ВЕСЕЛИНА ЛАЗИЋА, КАО И ЗА ПАТЊУ И ДУШЕВНИ БОЛ ДО КОЈИХ ЈЕ ДОШЛО И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ И ЊЕНОЈ ПОРОДИЦИ;**
 - c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 И ЧЛАНА 3 ЕКЉП;**
 - d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
 - e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
 - f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј Антонов
Извршни службеник

Марек Новицки
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦЈКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
МоР – Меморандум о разумевању
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина